Jaarverslag 2021,
Prostaatpolikliniek,
Nederlands Kanker Instituut, Amsterdam

= Andre Vis, Amsterdam-UMC
= Jakko Nieuwenhuijzen, AUMC
= Tim van der Sluijs, AUMC
= Ton Roeleveld, MCA/NWZ

A. Bergman, medisch oncoloog
T. Boellaard, radioloog
A. Bruining, radioloog
Z. Cheung, nucleair geneeskundige
V. Dezentje, medisch oncoloog
M. van Dijk - de Haan, radioloog
M. Donswijk, nucleair geneeskundige
B. Doodeman, physician assistent, radiotherapie
J. de Feijter, medisch oncoloog
S. Heijmink, radioloog
J. van Kesteren, verpleegkundig specialist, urologie
S. Kordes, medisch oncoloog
S. van der Kolk verpleegkundig specialist interne/onco
E. van der Laan, verpleegkundig specialist interne/onco
A. Lechner, verpleegkundig specialist interne/onco
E. van Muilekom, verpleegkundig specialist, urologie
P. van Leeuwen, uroloog
L. Moonen, radiotherapeut
E. Offringa, verpleegkundig specialist
F. Pos, radiotherapeut
C. Tillier, verpleegkundig specialist, urologie
H. van der Poel, uroloog
E. Rijkmans, radiotherapeut
E. Schaake, radiotherapeut
I. Schoots, radioloog
S. van Staalduinen, verpleegkundig specialist, urologie
J. Visser, verpleegkundig specialist, i.o.
G. Vrijenhoek, physician assistent, radiotherapie
W. Vogel, radiotherapeut en nucleair geneeskundige
E. Wit, uroloog
T. Witteveen, radiotherapeut
K. Wortel, radiotherapeut

In 2021

1. Heeft de polikliniek SD PSA (**sneldiagnostiek bij verhoogd PSA**) een succesvol eerste jaar gehad met inbreng van zowel VS-ers urologie, urologen als arts-onderzoekers.
2. Zijn protocollen opgesteld voor de doorverwijzing en behandeling van patienten met **castratie resistent prostaatkanker**.
3. Werd een protocol besproken voor de behandeling van (recidief) **oligo-gemetastaseerd** prostaatkanker.
4. Ook werden de activiteiten binnen het prostaatkankernetwerk Nederland verder uitgebreid met een **gezamenlijke polikliniek van de operateurs** op woensdagmiddag.
5. Is **Pim van Leeuwen voorzitter** geworden van de prostaatkanker focusgroep binnen het AVL.
6. Kwam de **Lutetium-177-PSMA therapie** beschikbaar voor patienten met castratie resistent prostaatkanker na chemotherapie of voor mannen die geen chemotherapie konden krijgen.

Multidisciplinair overleg (MDO)

Voor de multidisciplinaire behandeling werden alle patiënten, inclusief mannen met een verhoogd PSA besproken in het MDO waarbij urologen, radiotherapeuten, oncologen, een nucleair geneeskundige, een radioloog, physician assistants radiotherapie en verpleegkundig specialisten aanwezig waren. Nieuw in 2021 was dat hierbij ook de promovendi via TEAMS konden aansluiten zodat de in- en exclusie criteria voor de lopende studies onder de aandacht konden worden gebracht.
Op gebied van prostaatkanker waren de volgende MDO's wekelijks beschikbaar: MDO-SD prostaat (dinsdag en donderdag), MDO-GEMPCA (dinsdag), MDO-Salvage prostaat (donderdag).

De populatie

In 2021 werden op de prostaatpolikliniek in het AVL 1140 prostaatkanker patiënten besproken (2020: 1070, 2019: 1036, 2018: 994, 2017: 713, 2016: 706). Bij 904 (79%) patiënten (2020: 91%, 2019: 93%, 2018: 88%, 2017: 77%, 2016: 77%) was de diagnose prostaatkanker reeds elders vastgesteld. Het aantal patienten dat werd gezien met alleen een verhoogd PSA na sterk toe van 103 naar 236. De gemiddelde leeftijd was 66.6 jaar (range 44-81 jaar). Het gemiddelde prostaatvolume was 50.21cc (range 10-300cc). Van de 876 mannen met prostaatkanker waarvan het lokale cT-stadium bekend was had 12% een extracapsulair groeiende tumor (2020:14%, 2019: 23.9%, 2018: 25,7%, 2017: 20%). Klinisch bekkenlymfklier gemetastaseerde ziekte werd vastgesteld bij 10.1% (2020: 11.2%, 2019: 13.2%, 2018: 16.1%, 2017: 14%; 2016: 7.9%) van de mannen en gemetastaseerde ziekte (cM1) bij 4.5% van de mannen (2020: 3.7%, 2019: 7.4%, 2018: 8,2%, 2017: 7.7%, 2016: 2.9%).

Figuur. Verdeling van woonplaatsen van (a) alle urologische prostaatkanker patiënten over Nederland, en (b) patienten die een bestraling voor hun prostaatkanker ondergingen.

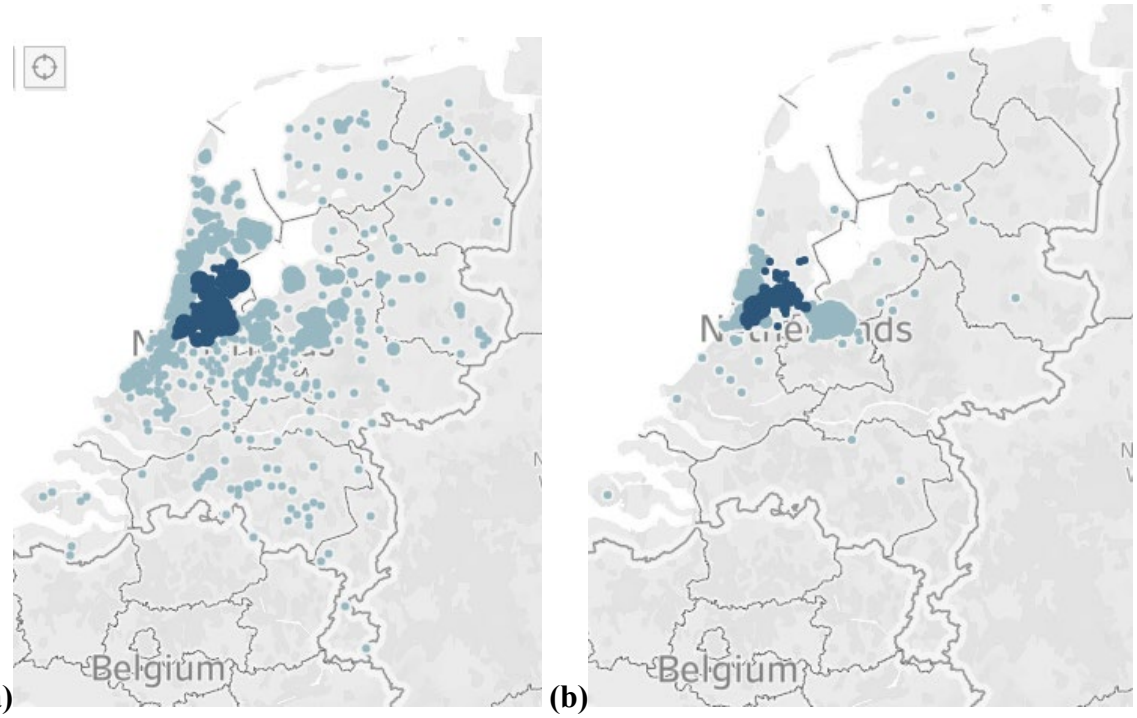

(a) (b)

Kwaliteit van Leven

Via www.levenskwaliteitprostaatkanker.nl werden de patiënten uitgenodigd om voor het eerste polibezoek een aantal kwaliteit van leven vragenlijsten in te vullen (EORTC-QLQ-C30, PR25, IPSS, ICIQ-SF, IIEF-15). Tevens kon de patiënt op deze site gegevens over eerdere behandeling en behandelwensen weergeven. Deze website werd in 2021 geüpdatet zodat deze weer volledig voldoet aan de AVG veiligheidsnormen.

Patiënten kregen een **informatiepakket** over prostaatkanker en de verschillende behandelingsmogelijkheden. Alle patiënten werden voor het eerste bezoek multidisciplinair besproken waarbij de behandelingsopties en eventuele noodzaak tot verdere diagnostiek werden vastgelegd. De informatie zoals ingevoerd door de patiënt werd meegenomen in het advies voor de behandelingsopties zoals dat door het MDO werd opgesteld en met de patiënt werd gecommuniceerd.

Intake

Tijdens het poliklinische bezoek werden patiënten eerst gezien door de **verpleegkundig specialist** die de medische voorgeschiedenis, voor zover nog niet bekend uit eerdere correspondentie, verder in kaart bracht. Tevens kwamen in dit gesprek de behandelingsopties zoals besproken in het MDO en eventuele deelname aan klinische studies aan bod. In het gesprek werd ook stilgestaan bij de bijwerkingen van de verschillende behandelingen en werd de patiënt geïnformeerd over de mogelijkheid van verdere begeleiding door de dienst-begeleiding en ondersteuning en eventueel bezoek aan de poli seksuele functies in de fase na de behandeling. Hierna werd de patiënt gezien door de **uroloog** die waar nodig echografisch prostaatonderzoek of prostaatbiopten verrichtte en vervolgens het plan van de multidisciplinaire bespreking definitief met de patiënt overlegde en kwam tot een behandelplan. Ook kon de patiënt op dezelfde dag gezien worden door de **radiotherapeut**, indien nodig. In sommige gevallen werd ervoor gekozen om direct na het

multidisciplinaire overleg de patiënt door te verwijzen naar de radiotherapie (eventueel in een ziekenhuis uit de directe woonomgeving van de patiënt).

Medewerkers

In de afgelopen jaren is er een sterke verjonging van de medische staf geweest op de urologie. Ook is er een toename van vrouwelijke medici die in 2021 numeriek in de meerderheid waren (53%).

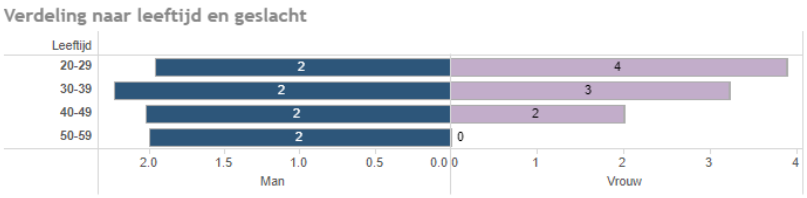

Behandelingen

In 2021 werden binnen het PKNW 412 (AVL) en 40 (op locatie Boelelaan) prostatectomieën (RALPen) gezamenlijk uitgevoerd met robot operatietijd op iedere dag van de week. Op maandag en donderdag opereerden de urologen uit AUMC (**dr. Andre Vis, dr. Tim van der Sluis, en dr. Jakko van Nieuwenhuijzen**) op dinsdag de NWZ-groep (**dr. Ton Roeleveld**) in het AVL. De wachttijd tot RALP in 2021 was gemiddeld 35 dagen (**Figuur 2**). De verschillende behandelingen die de patiënten in 2016-2021 kozen zijn weergegeven in **Tabel 3**.

Figuur 1. *Wachttijd in dagen tot RALP in AVL tussen 2015 en 2021.*

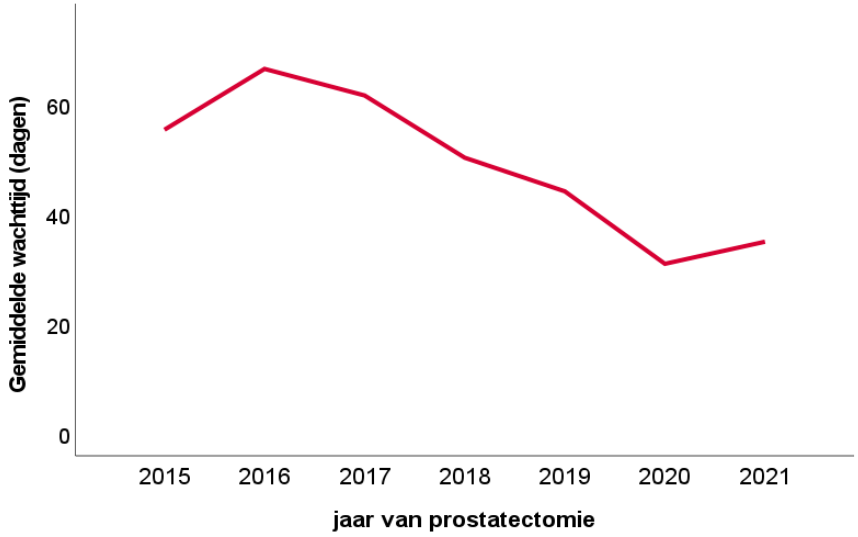

Tabel 3. *Behandelingen van patiënten op de prostaatpolikliniek (2016 - 2021). Dit betreffen de behandelingsadviezen/plannen. Niet alle patiënten werden uiteindelijk in onze kliniek behandeld.*

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
anders	96	17	23	52	5	3
brachytherapie	51	45	65	36	54	36
chemotherapie	12	28	17	16	1	1
ext.RT	112	117	134	183	179	149
hormonal AA-mono	13	9	28	50	4	1
lap LND	4	20	20	37	36	35
LHRH-agonist	22	22	71	28	27	38
PSA	45	62	115	110	103	236
RALP	276	278	358	389	457	452
RPP	5	0	0	0	0	0
RRP	5	2	0	1	0	0
salvage klierdissectie	2	13	15	20	7	12
SO	30	34	64	60	105	74
active surveillance	63	66	84	54	92	103
	706	**713**	**994**	**1036**	**1070**	**1140**

Patienten begeleiding

Patiënten die een RALP ondergingen werden preoperatief gezien door een van de verpleegkundig specialisten urologie en kregen bovendien de gelegenheid samen met familie/vrienden een groepsvoorlichting over de RALP ingreep bij te wonen. Deze presentatie werd verzorgd door Corinne Tillier, Saskia van Staalduinen, Jolien van Kesteren en Erik van Muilekom in 2021 en werd iedere 2 weken gehouden waarbij de patiënten een gecombineerde afspraak kregen bij de anesthesist (Preoperatieve screenings poli). Ook de patiënten die doorverwezen en geopereerd werden vanuit het VUMC namen deel aan deze patiënten voorlichting.

Studiepatiënten

Naast deze gelokaliseerde prostaatkankerpoli op de dinsdagochtend is er nu ook de STU-polikliniek op de dinsdagmiddag waar patiënten met een castratieresistent prostaatcarcinoom worden gezien en degenen die deelnemen in een van de lopende studies.

In 2021 konden patiënten met **gelokaliseerd prostaatkanker** deelnemen aan de volgende onderzoeken:
M13PMR: Validation of multiparametric MRI with histopathology for prostate cancer
N15DOP: Weekly ModraDoc/r in combination with hormonal treatment and high-dose intensity-modulated radiation therapy in patients with high-risk early stage prostate cancer.
N18PSM: Variatie in PSMA receptor expressie over de tijd in prostaatkanker
M17MRP: Risk assessment and MR imaging in prostate cancer diagnosis: an impact analysis

M19TRA: 99mTechnetium based PSMA-Radioguided Assisted surgery for prostate Cancer (TRACE) feasibility Study
M19OTE: Randomized, double-blind, placebo-controlled, phase 3 study of Apalutamide in subjects with high-risk, localized or locally advanced prostate cancer who are candidates for radical prostatectomy.
M19PRS: Prostate cancer Research International: Active Surveillance (PRIAS)
M19TPL: Transperineal Laser Ablation for focal treatment of Prostate Cancer: Safety and Ablative Efficacy evaluation using post-radical Prostatectomy Histological Analysis
M19PKN: Prostaatkankernetwerk registry
M20OTL: A phase 1a/1b/2 study to assess the safety, tolerability and pharmacokinetics of OTL78, a PSMA-targeted fluorescent agent, for the intraoperative imaging of prostate cancer
M20DIS: DISCOVER – Prostate Cancer Study: Detecting Increased Susceptibility for Cancer in relatives by Offering genetic Variant Evaluation as Regular health care: prostate cancer
M21MUP: Improving the algorithm and preliminary assessment of the performance of 3D multiparametric ultrasound for the detection, grading and localization of prostate cancer.

Patiënttevredenheid Prostaatkanker
De enquête gegevens over patiënttevredenheid zijn weergegeven voor alle 441 respondenten in onderstaande figuur. De overall score was 8.8. en iets hoger dan in 2020 (8.5) (**Figuur 3**).

Figuur 3. *Patiënttevredenheid onderzoek AVL alle prostaatkanker patiënten (89 respondenten).*

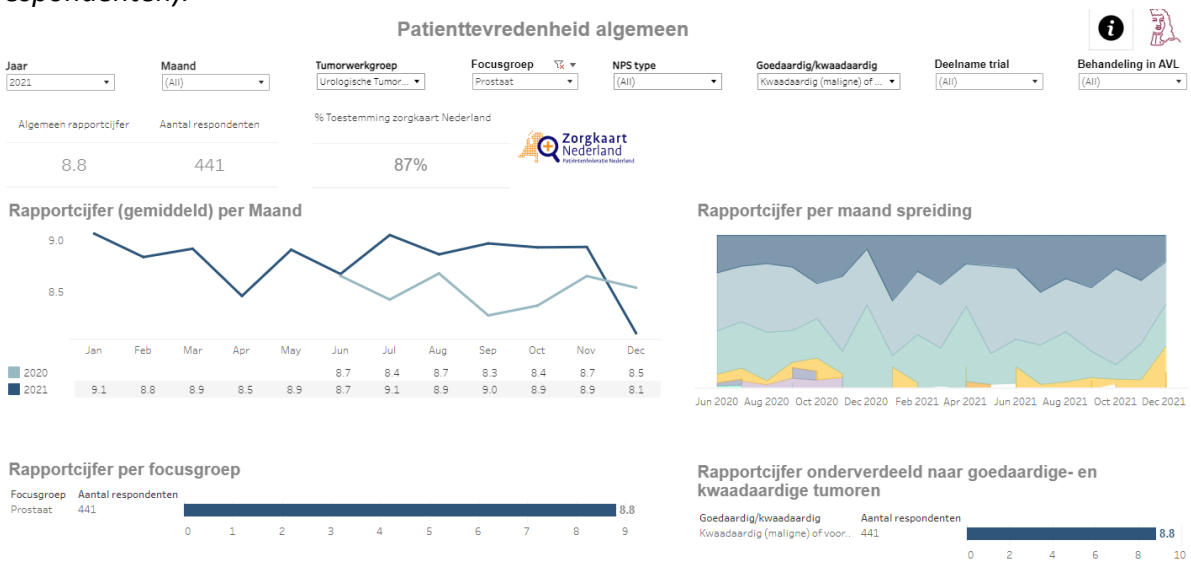

Conclusies:

1. In 2021 was er een 6% stijging van het totaal aantal nieuwe patiënten op de prostaatkankerpolikliniek ten opzichte van 2020.
2. Er was een 56% stijging in het aantal mannen dat primair gezien werd met een verhoogd PSA.
3. De tevredenheid van patiënten is over alle uitgevraagde behandelingen goed en score iets hoger dan in 2020.
4. Er werd gestart met de behandeling middels 177Lu-PSMA voor patiënten met mCRPC.